

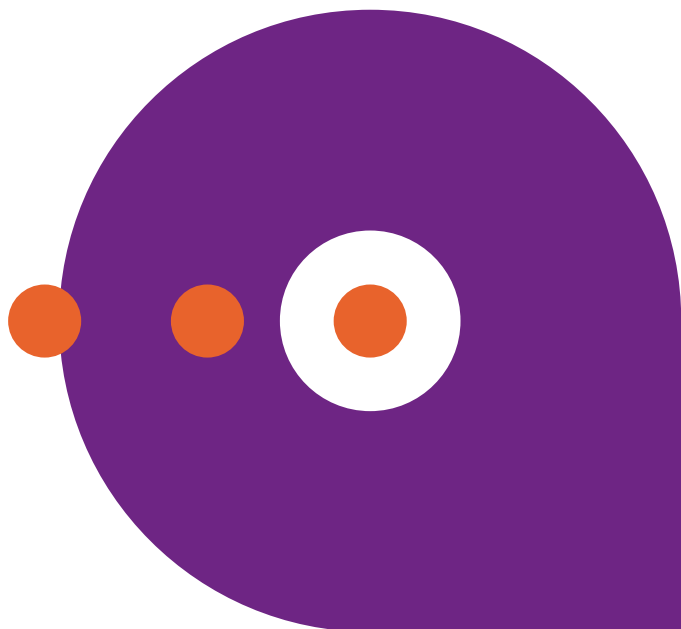
EUROPSKI PANEL GRAĐANA I GRAĐANKI

0 MEĐUGENERACIJSKOJ PRAVEDNOSTI

Informativni paket

Sadržaj

1. POSTUPAK	
Što su europski paneli građana i građanki?	4
Kako će funkcionirati ovaj europski panel građana i građanki o međugeneracijskoj pravednosti?	4
2. ZADAĆA	
Što ću ja raditi?	6
Vaša uloga	6
3. TEMA	
Što trebam znati o međugeneracijskoj pravednosti?	8
Koje aspekte obuhvaća?	8
Što bi Strategija za međugeneracijsku pravednost mogla uključivati?	9
<i>Bolje upravljanje i demokratsko sudjelovanje</i>	9
<i>Zajedničko rješavanje dugoročnih problema</i>	10
<i>Zaštita ljudi i izgradnja jačih zajednica</i>	10
Primjeri međugeneracijske pravednosti u EU-u	11
Što ako ... biste mogli zamisliti kako izgleda pravedna budućnost za sve generacije?	13
4. DODATNI izvori	14

Uvod

Dobro došli na europski panel građana i građanki o međugeneracijskoj pravednosti. Hvala vam što ste nam se pridružili. Nadamo se da će vam ovo iskustvo biti ugodno, inspirativno i korisno! Prihvatanjem poziva Europske komisije sudjelujete u posebnom putovanju. Ukupno 1800 ljudi iz cijele Europe od 2021. sudjelovalo je u sličnim europskim panelima građana i građanki. Podijelili su svoja mišljenja i pomogli u oblikovanju politika EU-a. Sad ste vi na redu!

Vi ste jedna od 150 nasumično odabranih osoba iz svih 27 država članica Europske unije (EU). Kao skupina odražavate raznolikost EU-a. Sljedećih mjeseci radit ćete na izradi preporuka za najvažnije aspekte **Strategije za međugeneracijsku pravednost**, na kojoj Europska komisija trenutačno radi. Imat ćete vremena za slušanje, učenje i razmjenu ideja s drugim građanima i građankama kako biste pripremili svoje prijedloge za Europsku komisiju. Učinit ćemo sve što možemo kako biste se tijekom cijelog procesa osjećali dobrodošlo te kako bismo vam pružili podršku. Jedva čekamo da počnemo surađivati s vama.

TKO ORGANIZIRA PANEL?

Europski panel građana i građanki o novoj Strategiji za međugeneracijsku pravednost organizira **Europska komisija**.

Europska komisija je institucija EU-a koja predlaže nove zakone i osigurava da se poštuju postojeći. Bavi se svakodnevnim radom EU-a kao što je provedba programa i upravljanje proračunom. Radi na poboljšanju života u Europi u područjima kao što su trgovina, okoliš i pošteno tržišno natjecanje.

Komisija trenutačno priprema novu strategiju kako bi osigurala da politike budu pravedne za sve generacije – mlade, stare i one buduće. Prije predstavljanja strategije u prvoj polovini 2026. Komisija želi čuti mišljenja građana iz cijele Europe. Uzimanjem u obzir perspektiva građana iz svih društvenih sfera i država članica EU-a, ovaj će panel osigurati da se u preporukama uzimaju u obzir mišljenja i želje građana EU-a.

Vaše je sudjelovanje na panelu građana i građanki važan doprinos prepoznavanju područja u kojima bi djelovanje na europskoj razini bilo potrebno i najkorisnije. Vaše preporuke i prijedlozi doprinjet će oblikovanju strategije, čiji je cilj poboljšati komunikaciju među generacijama i osigurati da se interesi sadašnjih i budućih generacija poštuju u našoj politici i donošenju odluka.

Ovaj „Informativni paket“ vodit će vas korak po korak. Sastoji se od tri dijela i priloga s dodatnim izvorima.

1. **POSTUPAK:**
ŠTO SU EUROPSKI PANELI
GRAĐANA I GRAĐANKI? 4
2. **ZADAĆA:**
ŠTO ĆU JA RADITI? 6
3. **TEMA:**
ŠTO TREBAM ZNATI
O MEĐUGENERACIJSKOJ
PRAVEDNOSTI? 8

1/ Postupak

Što su europski paneli građana i građanki?

Europski paneli građana i građanki okupljaju nasumično odabrane osobe iz svih 27 država članica EU-a koje raspravljaju o inicijativama važnima za budućnost EU-a. Sad je red na vama – i na osiguravanju pravednosti među generacijama. Suradivati ćete sa 149 građana i građanki iz svih država članica, odabranih kako bi odrazili raznolikost građana EU-a u pogledu dobi, spola ili nacionalnosti. Svaki treći panelist bit će mlađi od 29 godina; time će se osigurati da se rasprave zaista odvijaju među generacijama. Zajedno ćete činiti europski panel građana i građanki o međugeneracijskoj pravednosti.

Paneli građana i građanki na europskoj razini prvi su put uspostavljeni tijekom Konferencije o budućnosti Europe 2021. – 2022. Konferencija je pokazala važnost doprinosa građana, a 800 nasumično odabranih građana željelo se na razne načine uključiti u donošenje odluka EU-a. Predsjednica Komisije Ursula von der Leyen stoga je odlučila da će paneli građana i građanki biti sastavni dio oblikovanja europskih politika.

Otad su građani radili na temama kao što su [rasipanje hrane](#), [oblikovanje virtualnih svjetova](#), [poticanje mobilnosti u svrhu učenja](#), [energetska učinkovitost](#), [suzbijanje mržnje u društvu](#) i [dugoročni proračun EU-a](#).

KAKO ĆE FUNKCIONIRATI OVAJ EUROPSKI PANEL GRAĐANA I GRAĐANKI O MEĐUGENERACIJSKOJ PRAVEDNOSTI?

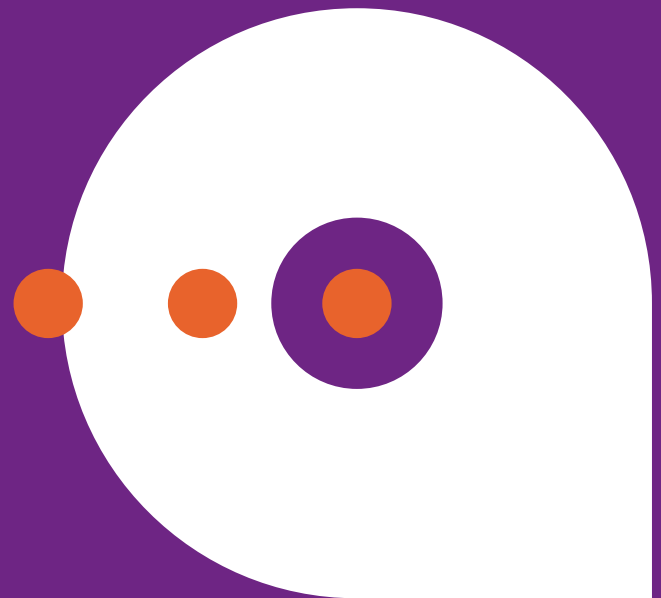
Radit ćemo u **malim skupinama** (oko 12 osoba u svakoj) i na **većim sastancima** na kojima se okupljaju svi (zovu se „plenarne sjednice“). U malim ćete skupinama detaljnije istraživati teme, razmjenjivati mišljenja i izrađivati nacрте ideja za završne preporuke. Na plenarnim sjednicama imat ćete priliku podijeliti svoja mišljenja, slušati druge sudionike i stručnjake te pružiti povratne informacije o idejama drugih malih skupina. Na kraju procesa preporuke će donijeti cijeli panel.

Moći ćete govoriti na jeziku EU-a na kojem želite jer će se **profesionalni usmeni prevoditelji** pobrinuti da se svi međusobno razumiju na sva 24 službena jezika EU-a.

Podršku će vam pružati i:

- **stručnjaci iz „Povjerenstva za znanje“**, koji će moći odgovoriti na vaša pitanja, objasniti temu i pružiti popratne informacije – i o međugeneracijskoj pravednosti i o EU-u. Moći ćete komunicirati i s predstavnicima civilnog društva, institucija EU-a i akademske zajednice
- **moderatori**, koji pomažu da sastanci malih skupina dobro funkcioniraju i da svatko ima priliku govoriti i biti saslušan
- **osoblje Europske komisije**, koje sluša vaše rasprave i uzima u obzir vaše mišljenje u okviru rada na Strategiji za međugeneracijsku pravednost.

Neki **promatrači**, na primjer akademski istraživači, mogu pratiti vaše sastanke, ali neće sudjelovati u raspravama. **Novinari i mediji** također bi mogli tražiti da razgovaraju sa sudionicima kako bi njihova iskustva podijelili sa širom javnosti. Međutim, to je dobrovoljno i nećete morati razgovarati s novinarima ako to ne želite.

S ostalim sudionicima susrest ćete se tri puta: dvaput uživo u Bruxellesu i jednom putem interneta:

- **prvi sastanak**
12. – 14. rujna 2025. (u Bruxellesu)
- **drugi sastanak**
17. – 19. listopada 2025.
(na internetu putem alata za videokonferenciju)
- **treći sastanak**
14. – 16. studenog 2025. (u Bruxellesu)

Molimo vas da poštujuete termine i da prisustvujete svim sastancima. Ako imate praktičnih problema, pomoći će vam naš tim za podršku. Ako imate medicinskih potreba, javite nam – pomoć će biti dostupna na lokaciji ili putem recepcije vašeg hotela. Ako imate posebne potrebe za pristupačnošću ili potporom, možete tražiti da povedete **osobu u pratnji** koja će vam pomagati tijekom panela. Ako ste maloljetnik, morate doći s pratnjom. Međutim, samo nasumično odabrani građani i građanke mogu sudjelovati u panel-raspravama. Osobe u pratnji mogu se pridružiti kao promatrači i sudjelovati na društvenim događanjima.

Svaku večer (četvrtak, petak, subota) organizirat ćemo neformalna **društvena događanja**, kao što su večere ili prijemi. Oni će biti odlična prilika za upoznavanje ostalih sudionika iz vaše matične zemlje i iz cijelog EU-a. Sudjelovanje je dobrovoljno, ali toplo vam preporučujemo da se pridružite! Ako trebate pomoć, ako imate pitanja ili primijetite nešto što se ne bi smjelo dogoditi, obratite se **službeniku za uključivanje**.

Osim panela, organiziramo i **raspravu na internetu na Platformi za građanski angažman**, gdje svaki građanin EU-a može podijeliti svoje ideje o međugeneracijskoj pravednosti. Slobodno pozovite svoju obitelj, prijatelje i kolege da se pridruže ovom razgovoru i podijele svoje perspektive na internetu.

Također vas pozivamo da o svojem iskustvu na panelu objavljujete na društvenim mrežama. Samo pazite da ne dijelite osobne podatke i mišljenja ostalih sudionika te da poštujuete tuđu privatnost.

2. Zadaća

Što ću ja raditi?

Europska komisija donijet će Strategiju za međugeneracijsku pravednost u prvoj polovini 2026.

Europska unija već je radila na nekoliko inicijativa za okupljanje različitih generacija i osiguravanje da su njezine odluke pravedne i da uzimaju u obzir potrebe različitih generacija. Komunikacija „[Promicanje međugeneracijske solidarnosti](#)” iz 2007. bila je usmjerena na obiteljske politike. Godina 2012. bila je „[Europska godina aktivnog starenja i međugeneracijske solidarnosti](#)”. Najnovije inicijative uključuju [Strategiju EU-a za mlade za razdoblje 2019. – 2027.](#), „[Zelenu knjigu o starenju – Poticanje međugeneracijske solidarnosti i odgovornosti](#)” iz 2021. i Komunikaciju „[Demografske promjene u Europi: paket instrumenata za djelovanje](#)” iz 2023. EU provodi i alate kao što su [dijalog EU-a s mladima](#), [platforma EU-a za sudjelovanje djece](#) i [europski paneli građana i građanki](#) za podršku dijaloga unutar i među različitim generacijama.

Razmišljanje o budućnosti već je neko vrijeme važan aspekt oblikovanja politika EU-a. Svake godine Komisija objavljuje izvješće o strateškim predviđanjima kako bi podržala dugoročno planiranje i pomogla oblikovateljima politika da razmotre potencijalni utjecaj današnjih izbora na buduće generacije.

Prema Političkim smjernicama za razdoblje 2024. – 2029., petogodišnjem strateškom planu koji je izradila predsjednica Europske komisije, odluke donesene danas ne smiju naštetiti budućim generacijama te je potrebno povećati solidarnost i angažman među ljudima različitih dobnih skupina. Kako bi se to osiguralo, povjerenik Glenn Micallef dobio je zadatak da osmisli Strategiju za međugeneracijsku pravednost s ciljem „utvrđivanja načina na koje možemo poboljšati komunikaciju među generacijama i osigurati da se interesi sadašnjih i budućih generacija poštuju u cijelom procesu oblikovanja politika i izradi zakonodavstva”.

Strategija za međugeneracijsku pravednost Komisije bit će prva takve vrste na razini EU-a. U skladu je s globalnim nastojanjima za zauzimanje dugoročnog pristupa planiranju i politikama. U rujnu 2024. svjetski čelnici donijeli su [Pakt za budućnost](#), koji uključuje obveze za zaštitu potreba budućih generacija i osiguravanje da se njihovi interesi uzimaju u obzir pri donošenju odluka.

Strategija za međugeneracijsku pravednost neće biti propis. Službeno će biti komunikacija, službeni dokument EU-a u kojem se iznose namjere, planirane politike i prioritete. Bit će dokument politike u kojem se objašnjava važnost međugeneracijske pravednosti, koje su radnje potrebne i moguće na europskoj razini te kako se ta perspektiva može poštovati u cijelom procesu oblikovanja politika i donošenja odluka. Cilj je pravednija Europa za sve – sad i u budućnosti.

VAŠA ULOGA

Vaša je uloga kao član panela dijeliti svoje ideje i mišljenja o međugeneracijskoj pravednosti i pomoći u oblikovanju preporuka koje će se uputiti Europskoj komisiji. Pripreme za postavljanje temelja za Strategiju od samog su početka osmišljene da budu uključive i participativne. Dosad je uključen veliki broj raznih dionika, od međunarodnih organizacija do oblikovatelja politika, stručnjaka, civilnog društva i građana. Zajedno su proučavali značaj međugeneracijske pravednosti, utvrdili probleme povezane s njom i zamislili kako bi mogla izgledati pravednija budućnost za sve.

Više o uključivom i participativnom procesu zajedničkog stvaranja možete pročitati [ovdje](#), a o prvim uvidima prikupljenima u ranoj fazi procesa [ovdje](#). Kao član panela građana i građanki, moći ćete se nadovezati na taj rad, ali i iznijeti vlastite ideje i istražiti nova područja koja smatrate važnima.

Također, pomoći ćete u istraživanju sljedećih ključnih pitanja:

Što trebamo učiniti danas da bi Europska unija bila pravedna za sve sadašnje i buduće generacije?

To ćemo pitanje sagledati iz dvije ključne perspektive:

1. Kako možemo osigurati da odluke koje donesemo danas ne naštetite budućim generacijama, ujedno poštujući interese sadašnjih i budućih generacija?

2. Kako možemo poboljšati komunikaciju, solidarnost i angažiranost među generacijama?

Ta ćete pitanja istraživati s drugim članovima panela uz podršku stručnjaka i moderatora tijekom tri sastanka:

PRVI SASTANAK: naučit ćete više o ovoj temi i zajedno raspraviti o tome kako bi pravedna Europa trebala izgledati. Raspraviti ćete o različitim vizijama i utvrditi korake potrebne da ih se pretvori u stvarnost.

DRUGI SASTANAK: počet ćete raditi na prijedlozima za oblikovanje sadržaja strategije. Čut ćete mišljenja stručnjaka, istraživača i kreativnih mislioca, a zatim raditi u skupinama da biste osmislili specifične ideje i prijedloge.

TREĆI SASTANAK: doradit ćete svoje ideje i prijedloge. Oni će s vremenom postati završne preporuke koje će se uputiti Europskoj komisiji. Preporuke, o kojima će se glasati, donijet će se na kraju ovog završnog sastanka.

Vaša zajednička vizija, prioriteti i preporuke doprinijet će aktualnim razmatranjima o nacrtu Strategije za međugeneracijsku pravednost. Europska komisija objavit će i završno izvješće o ovom europskom panelu građana i građanki, uključujući preporuke koje je panel donio (na primjer, [ovdje](#) se nalazi izvješće s prošlog panela građana i građanki o novom europskom proračunu za naše ambiciozne ciljeve).

3 / Tema

Što trebam znati o međugeneracijskoj pravednosti?

Kako bismo se suočili s velikim izazovima današnjice, kao što su klimatske i demografske promjene, nejednakosti ili globalne nestabilnosti, potrebno je preispitati način na koji živimo i odluke koje donosimo kao društvo. Ti procesi dovode do političkih napetosti i sukoba, ali su ujedno i dobra prilika za proaktivno djelovanje EU-a. Zbog toga je danas iznimno važno razmišljati o pravednosti među generacijama. Potreban nam je novi put prema naprijed koji uključuje sve: mlade, starije generacije i one koji se još nisu rodili.

Jedan je od zadataka ovog panela građana i građanki definirati što znači međugeneracijska pravednost iz perspektive sudionika i prenijeti to u skup konkretnih preporuka. Na primjer, na temelju postojećih akademskih i praktičnih perspektiva, to bi moglo uključivati promicanje suradnje među generacijama i poticanje pristupa usmjerenog prema budućnosti. Moglo bi uključivati uzimanje u obzir društvene, ekonomske, okolišne i kulturne dobrobiti ljudi i zajednica tijekom donošenja odluka, kako sad, tako i u budućnosti, te davanje veće važnosti dugoročnim razmatranjima uz kratkoročne potrebe.

Ovaj pristup ne podrazumijeva pronalazak jedne savršene budućnosti. Umjesto toga, prepoznaje da različiti ljudi i generacije imaju različite potrebe, želje i očekivanja te da svi oni trebaju sudjelovati u oblikovanju vlastite budućnosti. Cilj je izgraditi društvo u kojem se ispunjavaju potrebe svih sadašnjih generacija, a da se pritom ne ugrožava sposobnost budućih generacija da ispune svoje potrebe, kako napredak jedne generacije ne bi bio na štetu druge.

Međugeneracijska pravednost podržava i temeljna načela EU-a kao što su jednake mogućnosti, socijalna zaštita, dobra zdravstvena zaštita i pristup osnovnim uslugama. Može pomoći u pronalasku rješenja za siromaštvo i diskriminaciju na nove načine: tako da ne pretpostavljamo da su ljudi ranjivi samo zbog dobi, već da sagledamo cjelokupnu situaciju svake osobe.

Takav način razmišljanja može doprinijeti otpornijem i uključivijem društvu u Europi. Potiče da se politikama razmotre načini na koje se ljudski životi mijenjaju tijekom vremena i kako kratkoročni izbori mogu imati dugoročne implikacije. Međugeneracijska pravednost podrazumijeva izgradnju pravedne i održive budućnosti – zajedno.

KOJE ASPEKTE OBUHVAĆA?

Uz pomoć dionika i stručnjaka Komisija je utvrdila tri ključna područja u kojima međugeneracijska pravednost može pomoći u oblikovanju budućnosti Europe:

1. Bolje upravljanje i demokratsko sudjelovanje

Postoji potreba za jačanjem sustava i institucija kako bi se bolje uzele u obzir dugoročne perspektive. To bi podrazumijevalo uzimanje u obzir interesa sadašnjih i budućih generacija u oblikovanju politika i demokratskim procesima. Političke odluke često su odgovor na goruće kratkoročne potrebe, što može otežati dosljedno usmjeravanje pažnje na probleme koji se polako razvijaju tijekom vremena.

2. Zajedničko rješavanje dugoročnih problema

Problemi kao što su klimatske promjene, zagađenje, demografske promjene, pravedan pristup stanovanju, obrazovanje usmjereno prema budućnosti i manjak inovacija utječu na sve generacije. Pronalazak rješenja za te dugoročne probleme može donijeti trajne prednosti budućim generacijama. Suradnjom različitih dobnih skupina možemo pridonijeti uravnoteženijim i održivijim rješenjima koja uzimaju u obzir dugoročnu perspektivu.

3. Zaštita ljudi i izgradnja jačih zajednica

Udruživanjem generacija lakše možemo pružiti potporu onima kojima je potrebna, sad i u budućnosti, poboljšanjem pristupa zdravstvenoj zaštiti, uslugama skrbi i osnovnim resursima, pritom doprinoseći društvenim sustavima koji su otporniji na promjene i buduće izazove.

ŠTO BI STRATEGIJA ZA MEĐUGENERACIJSKU PRAVEDNOST MOGLA UKLJUČIVATI?

BOLJE UPRAVLJANJE I DEMOKRATSKO SUDJELOVANJE

Javne politike trebale bi u obzir uzimati i sadašnjost i budućnost te gledati dalje od sadašnjosti kako bi se zaštitila dobrobit budućih generacija. EU već ima alate koji mogu podržavati djelovanja s dugoročnom perspektivom usmjeravanjem na međugeneracijsku pravednost.

Dugoročno razmišljanje podrazumijeva uključivanje ljudi u oblikovanje odluka. U demokraciji svatko na koga odluke utječu treba imati glas, ali politike često ne odražavaju poglede svih dobnih skupina, uključujući mlade ljude i one koji se još nisu rodili.

Postavljanje jasnih ciljeva i dodjela potrebnih resursa nužno je i za pravedne odluke usmjerene prema budućnosti. EU nastoji poboljšati društvenu, okolišnu i kulturnu dobrobit, a ne samo gospodarski rast. Istražuju se novi načini mjerenja napretka, na primjer okviri koji su usmjereni na uključivu i održivu dobrobit, kako bi se osiguralo da i sadašnje i buduće generacije mogu dobro živjeti.

ZAJEDNIČKO RJEŠAVANJE DUGOROČNIH PROBLEMA

Klimatske promjene, gubitak bioraznolikosti i zagađenje ugrožavaju pravo budućih generacija na čist, zdrav i održiv okoliš. Od ključne je važnosti djelovati sada. To podrazumijeva pažljivo promišljanje o dugoročnim rizicima i osiguravanje da radimo unutar ograničenja planeta. Propisi i strategije EU-a, na primjer Akt o obnovi prirode i Europski zakon o klimi, već uključuju međugeneracijsku pravednost.

Čak i prije nego što su ekološka i klimatska kriza postale temom rasprava o međugeneracijskoj pravednosti, vodile su se rasprave o pravednim razinama državnog duga među generacijama. Vlade nose dugove od osnutka nacionalnih država i ti će dugovi vjerojatno postojati dok postoje i nacionalne države. Ta naizgled suhoparna tema uvijek je bila relevantna za međugeneracijsku pravednost.

Tehnologija potiče napredak, ali donosi i rizike. Velike prijetnje – od nuklearnog oružja do klimatskih katastrofa pokazuju potrebu za inovacijama koje štite planet, ljude i zajedničke vrijednosti. EU primjenjuje dva ključna načela kojima se uspostavlja ravnoteža između inovacija i zaštite budućih generacija: načelo opreznosti (za sprječavanje ozbiljne štete) i načelo inovacije (za podržavanje novih ideja).

Financijska kriza 2008., pandemija bolesti COVID-19 i druge globalne promjene kao što su starenje stanovništva i klimatske promjene potaknule su pitanja o pravednosti prema mladima i budućim generacijama. Ta pitanja uključuju održivost javnog financiranja, društvenu mobilnost i pravičan pristup osnovnim uslugama kao što su zdravstvena zaštita, mirovine, obrazovanje i socijalna sigurnost. Zapošljavanje mladih, fleksibilni uvjeti mirovine i financijski pristupačno stanovanje zajednički su problemi u cijelom EU-u.

ZAŠTITA LJUDI I IZGRADNJA JAČIH ZAJEDNICA

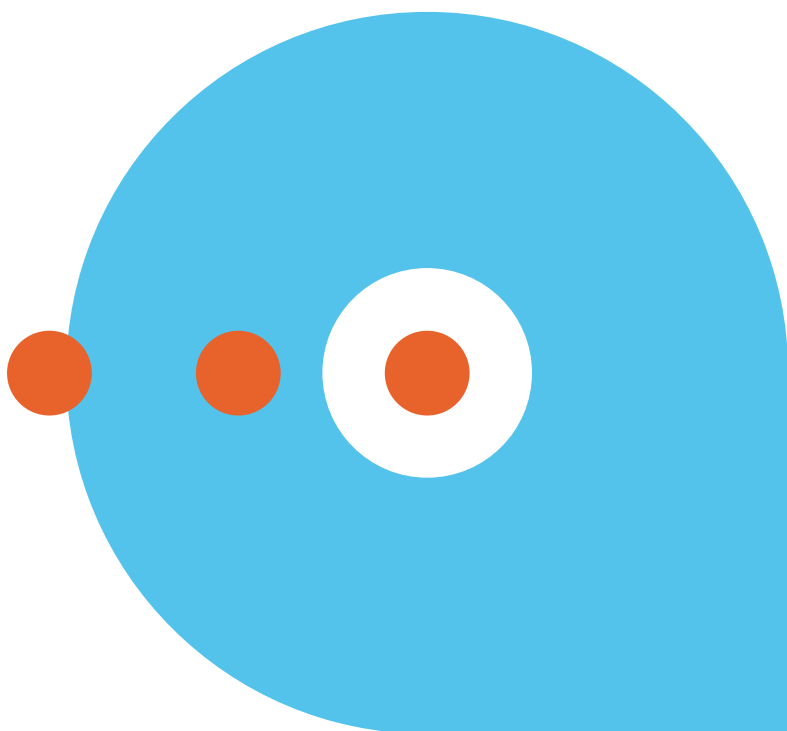
Teme o kojima se raspravljalo u vezi s međugeneracijskom pravednošću uključuju zdravlje, skrb, sigurnost, digitalnu uključenost i pristup uslugama. Planiranjem tijekom cijelog životnog vijeka i razmišljanjem unaprijed možemo osmisliti rješenja koja uzimaju u obzir potrebe svih.

Pripravnost i sigurnost hitni su prioriteti zbog geopolitičkih rizika. Rješavanje sigurnosnih prijetnji od ključne je važnosti za osiguravanje stabilnosti i zaštitu građana. Važno je prepoznati da mir i dalje ostaje temeljni uvjet za dobrobit ljudi i za dugoročni razvoj društava. Samo u mirnim okruženjima ljudi mogu u potpunosti ostvariti svoj potencijal, što je čimbenik koji ima trajne posljedice na kvalitetu života i prilike budućih generacija. Međugeneracijsko razmišljanje može dodatno smanjiti rizike za ranjive skupine i poboljšati dugoročnu otpornost.

Sustav zdravstvene zaštite i sustavi skrbi suočavaju se s velikim problemima. Ljudi žive dulje i trošak skrbi se povećava. Te promjene mogu povećati nejednakosti. Dugoročno razmišljanje i povjerenje u institucije od ključne su važnosti kako bi se osigurao jednak pristup i zdravstvene usluge koje zadovoljavaju potrebe svih danas i u budućnosti.

Socijalna kohezija povezuje generacije i jača zajednice poticanjem međusobne podrške, zajedničkih vrijednosti i suradnje među dobnim skupinama. Kad se okupe ljudi različitih dobi i podrijetla – putem mentorstva, programa zajednice ili zajedničkih projekata – razmjenjuju znanje i vještine te spajaju tradiciju s inovacijama kako bi poboljšali kolektivnu dobrobit. Time se pomaže spriječiti isključivost i potaknuti otpornost. Takvi pristupi mogu pomoći u borbi protiv diskriminacije na temelju dobi, poboljšati međugeneracijsku mobilnost i revitalizirati sektore kao što je poljoprivreda.

Europski stup socijalnih prava uključuje pristup osnovnim uslugama kao što su prijevoz, energija i financije. Te usluge moraju biti visokokvalitetne, pristupačne, financijski prihvatljive i dostupne lokalno. Potrebe se mogu razlikovati između urbanih i ruralnih područja, a odluke donesene danas utjecat će na razvoj tih usluga u budućnosti. Zbog toga je dugoročno planiranje od ključne važnosti.

PRIMJERI MEĐUGENERACIJSKE PRAVEDNOSTI U EU-U

Od svog osnutka Europska unija zamišljena je kao dugoročni projekt s ciljem osiguranja mira te dobrobiti i blagostanja svojih građana – danas i za buduće generacije. Međugeneracijska solidarnost i suradnja bile su temelj te vizije, kao što je istaknuto u Schumanovoj deklaraciji, u kojoj se naglašava izgradnja Europske unije postignućima koja stvaraju „istinsku solidarnost”. U članku 3. stavku 3. Ugovora o Europskoj uniji i Povelji o temeljnim pravima spominju se odgovornosti prema budućim generacijama, čime se naglašava usmjerenost na budućnost europskog projekta.

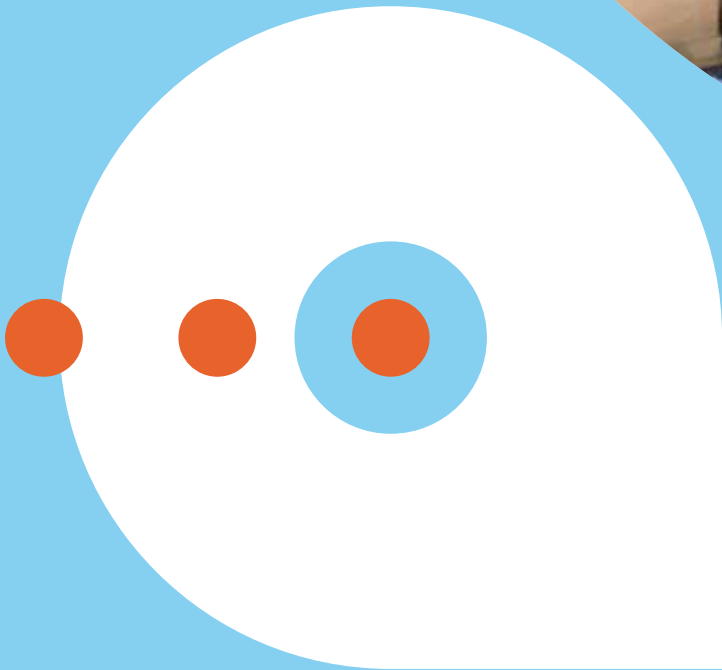
U Europskoj uniji i izvan nje postoje brojni pozitivni primjeri u kojima su se zajednice suočile s pitanjima međugeneracijske pravednosti na kreativne i nove načine. U nastavku se nalazi popis takvih primjera, koji bi članovima panela građana i građanki mogao pomoći zamisliti kako bi perspektiva međugeneracijske pravednosti mogla izgledati u praksi.

TÜBINGEN

U njemačkom gradu Tübingenu gradsko je kazalište uprizorilo predstavu koja se bavi opasnostima kratkoročnog razmišljanja i zanemarivanja budućnosti. Kako bi publika lakše shvatila da će mnogi živjeti dugo nakon njih, neka su sjedala u gledalištu bila rezervirana za buduće generacije. Na tim su sjedalima bila imena i datumi rođenja, a gledatelji su zamoljeni da ih ostave praznima. Ta je snažna gesta poslužila kao upečatljiv podsjetnik da odluke koje donosimo danas imaju trajne posljedice daleko u budućnosti.

AMSTERDAM

Kasnih 90-ih godina prošlog stoljeća jedna je gradska četvrt u Amsterdamu doživjela velike promjene kad se doselilo mnogo turskih i marokanskih imigranata koji su donijeli nove kulture, trgovine i džamije. Mnoge su se nizozemske obitelji odselile i za sobom ostavile stariju nizozemsku populaciju koja se počela osjećati kao stranci u vlastitoj četvrti. Nije bilo izravnih sukoba, ali ljudi su se držali po strani i počeo se širiti sve veći osjećaj napetosti i nepovezanosti. To se promijenilo kad je Amsterdamski povijesni muzej pokrenuo pripovjedački projekt za prikupljanje uspomena dugogodišnjih nizozemskih stanovnika. S vremenom su se projektu priključili imigranti, dijeleći priče ne samo o Amsterdamu, već i o malim mjestima iz kojih su došli. Ljudi su se prepoznali u tim pričama i ispostavilo se da se njihove ruralne prošlosti nisu mnogo razlikovale od onih djedova i baka nizozemskih stanovnika. Taj je projekt izvrstan primjer kako stvarne promjene mogu nastati samo međusobnim slušanjem i kako neočekivani partneri, poput muzeja, mogu pomoću ujediniti zajednicu oživljavanjem i dijeljenjem zajedničkih uspomena kako bi se izgradile međugeneracijske i međukulturne veze.

ZARAGOZA

Projekt „Otvaranje vrata” u Zaragozi još je jedan primjer međugeneracijske pravednosti u praksi. Za razliku od amsterdamskog projekta, usmjeren je na interese i potrebe mlađih generacija. Ova inicijativa osnažuje mlade od 16 do 21 godinu da postanu aktivni savjetnici gradskih muzeja. Izravnim uključivanjem mladih u odlučivanje, odabir izložaka i načina povezivanja sa širom zajednicom i posjetiteljima muzeja, projektom se osigurava da muzeji odražavaju i interese, kreativnost i potrebe mlađih građana. Mladi savjetnici predlažu poboljšanja, dizajnerske aktivnosti i pomažu osmisliti strategije za privlačenje i angažiranje svojih vršnjaka, čime kultura postaje pristupačnija i relevantnija za nove generacije. Osim toga, projekt mladima omogućuje da ostvare stvaran utjecaj u kulturnom životu svoje zajednice, imajući u vidu da će današnja mladež naslijediti kulturne institucije i potičući ih da preuzmu odgovornost za očuvanje i inoviranje kulturnog nasljeđa.

MALMÖ

Transformacija Varvsstadena u Malmöu još je jedan upečatljiv primjer međugeneracijske pravednosti. Taj inovativan projekt urbanog razvoja usmjeren je ne samo na revitalizaciju povijesnog područja, već i na osiguravanje održive budućnosti za građane svih dobi, uključujući one koji se još nisu rodili. Obnavljanjem i prenamjenom postojećih zgrada i materijala, projekt Varvsstaden smanjuje količinu otpada i emisija CO2, ostavljajući manji ekološki otisak za buduće generacije.

Inicijativa uključuje „banku materijala”, koja katalogizira materijale iz demontiranih struktura za ponovnu upotrebu, pokazujući predanost načelima kružnog gospodarstva. Projekt također potiče sudjelovanje zajednice i prihvaća suradničko upravljanje, usklađujući ciljeve razvoja s potrebama zajednice. Tim pristupom ne samo da se poštuje industrijsko nasljeđe tog područja, već se stvaraju dinamični i uključivi prostori u kojima različite generacije mogu živjeti, raditi i zajedno napredovati. Davanjem prednosti održivosti i uključivanju zajednice, Varvsstaden pokazuje kako promišljeno urbano planiranje može donijeti korist i sadašnjim i budućim stanovnicima, osiguravajući da današnje potrebe ne ugrožavaju prilike u budućnosti.

VARŠAVA

Poljska je najavila pokretanje projekta „Međugeneracijske škole” u jesen 2024., s ciljem otvaranja škola za aktivnosti koje uključuju starije i mlade kako bi se potaknula suradnja i međusobno učenje među generacijama. Ministrica obrazovanja Barbara Nowacka istaknula je projekt tijekom Europskog dana međugeneracijske solidarnosti, naglašavajući važnost poticanja međugeneracijskih veza u današnjem fragmentiranom društvu i promicanja razmjene znanja gdje mladi mogu učiti iz iskustva starijih, a stariji od mladih mogu naučiti nove vještine, na primjer digitalnu pismenost.

Ta je inicijativa nadopunjena širim okvirom „Dijaloga među generacijama i kulturama” promoviranim tijekom poljskog predsjedništva Vijeća Europske unije u prvoj polovini 2025., koje je istaknulo sposobnost kulture da djeluje kao most koji povezuje razne tradicije, jezike i iskustva. Zajedno se tim djelovanjem nastoji uključiti međugeneracijsku pravednost i solidarnost u obrazovanje i život zajednice, osiguravajući da više generacija aktivno sudjeluje u zajedničkim društvenim i kulturnim prostorima.

ŠTO AKO ... BISTE MOGLI ZAMISLITI KAKO IZGLEDA PRAVEDNA BUDUĆNOST ZA SVE GENERACIJE?

Postavljanje pravog pitanja često je jednako važno kao i pronalazak pravih odgovora. U nastavku je navedeno deset pitanja „**Što ako**” osmišljenih za poticanje razmišljanja i inspiracije te otvaranje novih perspektiva. Uzmite si vremena da razmislite o njima. Nisu predviđena da odmah odgovorite na njih. Umjesto toga, dopustite im da vas vode i inspiriraju tijekom procesa panela građana i građanki. Veselimo se istraživanju ovih i ostalih pitanja s vama.

Što ako ... bi odluke koje se donose danas uzimale u obzir prouzročene nejednakosti?

Što ako ... bi se dobna raznolikost smatrala prednošću?

Što ako ... bi priroda imala glas?

Što ako ... bi skrb o sebi samima, drugima i svim oblicima života bila svrha naših života?

Što ako ... bismo izgradili otporna, demokratska društva u kojima svaka osoba ima glas, vjeruje u svoju budućnost i nitko nije zapostavljen?

Što ako ... bi obrazovanje pomoglo ljudima svih dobi da steknu vještine, podijele znanje među generacijama i poboljšaju kolektivnu dobrobit?

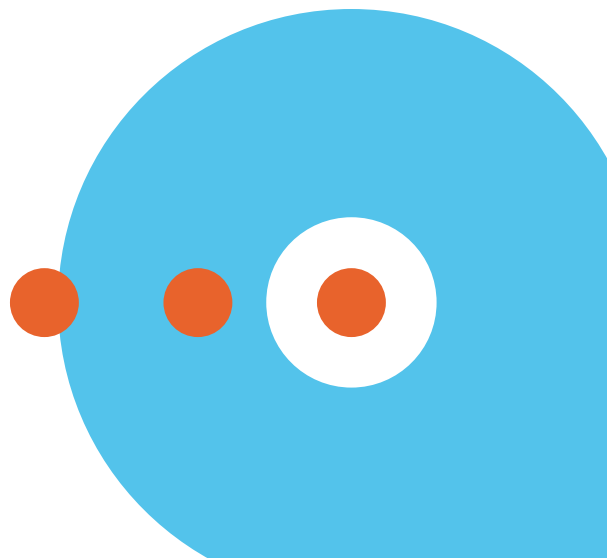
Što ako ... bi svaki grad, regija i/ili država imala (međugeneracijsko) vijeće koje bi branilo prava sadašnjih i budućih generacija na zdrav planet?

Što ako ... bi se financijske odluke vodile jasnim načelom nenanošenja štete i uključivale perspektivu budućih generacija?

Što ako ... bi (međugeneracijski) modeli zadružnog stanovanja bili temelj javne politike?

Što ako ... bi svi imali vremena, resursa i načina za izravno sudjelovanje u oblikovanju politika?

Što ako ... bi priče koje pričamo danas oblikovale budućnost i postale temelj za buduće politike?

4 / Dodatni izvori

Želite li detaljnije istražiti ovu temu? U nastavku se nalazi popis izvora koje su Europska komisija i vanjski stručnjaci iz Povjerenstva za znanje odabrali za vas. Ne morate ih pročitati ili pogledati sve (ili čak nijedan), ali ako želite saznati više, mogu vam poslužiti kao jednostavan, pristupačan i praktičan uvod u temu.

Popis preporučenih izvora:

Želite saznati više i inspirirati se:

- Podcast o Danu međugeneracijske pravednosti; Predstavljanje međugeneracijske pravednosti: globalni pokret (7 epizoda, engleski): <https://www.buzzsprout.com/2273376/episodes/13926495-introducing-intergenerational-fairness-a-global-movement>
- Novi međugeneracijski ugovor (internetske stranice na engleskom): <https://www.if.org.uk/research-posts/a-new-intergenerational-contract/>
- Povjerenik za buduće generacije iz Walesa (videozapis, engleski): [Zahvala Ameerahae. Godina 2050. Cymru.](https://www.youtube.com/watch?v=ZahvalaAmeerahae.Godina2050.Cymru)
- [Roman Krznaric: Kako biti dobar predak | TED Talk](https://www.youtube.com/watch?v=RomanKrznaric) (videozapis, engleski s podnaslovima)
- Uvod u međugeneracijsku pravednost u Europi: imperativ, putovanje i prilika: <https://playingwithtime.substack.com/p/dispatches-8-an-intro-to-intergenerational> (članak na engleskom)
- Međugeneracijska pravednost u 90 sekundi (videozapis, engleski). <https://youtu.be/64XpINtldAQ>
- TED-Ed Future Forward – Pismenost o budućnosti; kako možete istražiti budućnost <https://ed.ted.com/future-forward>

Ako vas zanima još više:

- Krznaric, Roman (2021): [The good ancestor: how to think long in a short-term world](https://www.whallen.com/books/the-good-ancestor). London: WH Allen. (knjiga)
- Pravedne javne politike za sve generacije. Okvir za procjenu: <https://gulbenkian.pt/de-hoje-para-amanha/en/public-policies/> (engleski)
- Niels de Fruquier (2025). [Novi pogled na generaciju: poziv na prihvatanje pristupa usmjerenog na život](https://www.nielsdefruquier.com/en/2025/01/15/new-perspective-on-generations-a-call-for-action-towards-a-life-oriented-approach/). (članak na engleskom)
- OECD (2020). [Upravljanje za mlade, povjerenje i međugeneracijsku pravdu](https://www.oecd.org/en/publications/2020/04/intergenerational-justice-a-comparative-analysis-of-policy-instruments). Komparativna analiza politika, zakona, institucionalnih kapaciteta i alata za upravljanje koje su uspostavile nacionalne vlade i Europska unija za poticanje osnaživanja mladih i međugeneracijske pravde. (engleski)

